

Në bazë të nenit 55 paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën e organeve të administratës shtetërore („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 dhe 51/11 dhe „Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 96/19 dhe 110/19), si dhe në bazë të nenit 22 dhe neni 25 të Ligjit për arsim të mesëm („Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017 dhe 64/18) ministri i Arsimit dhe Shkencës e përcaktoi programin mësimor të shkurtuar për lëndën obligative mësimore **Filozofia për vitin IV (e katërt) të arsimit të mesëm - gjimnaz** për vitin shkollor 2020/2021.

1. HYRJE

Programi mësimor i shkurtuar, i lëndës **Filozofia**, e obliguar për vitin **IV (e katërt)**, bazohet në qëllimet e parashikuara në programin mësimor për lëndën mësimore që rregullisht realizohet sipas planit mësimor të përcaktuar.

Me programin e shkurtuar përcaktohen tema dhe njësi mësimore të caktuara që duhet të realizohen në 145 ditë mësimore, gjatë së cilës konsiderohet fondi i paraparë javor i orëve të përcaktuar në programin e rregullt, respektivisht për një lëndë mësimore me fond javor prej 3 orë, në programin e shkurtuar parashikohen 87 orë mësimore.

Mësuesi gjatë planifikimit dhe realizimit të njësive mësimore nga programi i shkurtuar, drejtohet kah qëllimet/rezultatet e parashikuara, nocionet e përcaktuara, metodat dhe aktivitetet e përcaktuara në programin e rregullt mësimor.

2. VËSHTRIM I PËRGJITHSHËM I TEMAVE DHE NJËSIVE MËSIMORE

TEMA I: HYRJE NË FILOZOFI (5 ORË)

Njësitë mësimore:

- Çfarë është filozofia – lënda e filozofisë
- Problemet dhe disiplinat e filozofisë
- Historia e filozofisë

TEMA II: FILOZOFIA ANTIKE (18 ORË)

Njësitë mësimore:

- Zanafilla e filozofisë
- Antika – themeli dhe shtylla e kulturës dhe civilizimit evropian dhe botëror
- Filozofët e parë: Shkolla e Miletit
- Pitagora
- Të kundërtat filozofike: Herakliti dhe shkolla Eleike

- Atomistët antik
- Sofistët
- Sokrati
- Platoni
- Aristoteli
- Filozofia helenistike: Cinikët, Skeptikët, Epikurianët dhe Stoikët
- Plotini

TEMA III: FILOZOFIA MESJETARE (10 ORË)

Njësitë mësimore:

- Religjioni monoteist, universaliteti shpirtëror dhe shoqëritë teokratike
- Lindja e krishterimit
- Augustini
- Filozofia bizantine
- Edukatorët e parë sllav: Kirili dhe Metodi, Klimenti i Ohrit
- Filozofia arabe: lindja dhe zhvillimi
- Toma Akuini

TEMA IV: FILOZOFIA MODERNE (14 ORË)

Njësitë mësimore:

- Renesansa: ndryshimi i shpirtit dhe kultura e re
- Shkenca renesanse: Galilei dhe Makiaveli
- Xhordano Bruno
- Shkenca e shekullit të ri
- Fransis Bekon
- Empirizmi: Lok, Berkli, Hjum
- Dekarti

- Spinoza
- Edukatorët francez: Volter dhe Ruso
- Enciklopedistët

TEMA V: FILOZOFIA MODERNE (18 ORË)

Njësitë mësimore:

- Filozofia dhe shkenca e shoqërisë moderne
- Kant
- Hegel
- Vullnetarizmi: Shopenhauer
- Pozitivizmi: Kont
- Liberalizmi ekonomik: Adam Smith
- Liberalizmi: Xhon Stjuart Mil
- Kritika sociale: utopistët, anarkistët etj.
- Marksi dhe marksistët
- Niçe
- Kierkegaard

TEMA VI: FILOZOFIA E SHEKULLIT XX (22 ORË)

Njësitë mësimore:

- Pragmatizmi
- Intuicionizmi: Bergson
- Frojdi dhe frojdizmi
- Metoda fenomenologjike: Huserl
- Bertrand Rasel
- Neopozitivizmi
- Ekzistencializmi
- Karl Poper

- Kibernetika: Norbert Wiener
- Erih From
- Bioetika dhe ekologjia
- Postmodern
- Filozofia në Maqedoni

3. REKOMANDIME DIDAKTIKE

Pika fillestare për realizimin e programit të shkurtuar mësimor nga lënda **Filozofia**, e obliguar për **vitin IV (e katërt)**, është programi i rregullt mësimor (qëllimet konkrete, nocionet, aktivitetet dhe metodat e rekomanduara). Është i nevojshëm një planifikim i integruar, respektivisht lidhshmëri e qëllimit dhe përmbajtjes si dhe planifikim i mësimit me lidhshmerinë të mësuarit me përvojën e nxënësve.

Për realizimin e lëndës mësimore, patjetër të zbatohen metoda dhe forma interaktive (teknika të të mësuarit dhe aktivitete). Nga metodat interaktive do të përdoren: puna në grupe, diskutime, debate, stuhi idesh, analiza e teksteve dhe dokumenteve, analiza e rasteve, por edhe metoda tradicionale: leksione të shkurta, biseda drejtuese. Metodatat e punës së mësuesve duhet të nxisin të menduarit kreativ tek nxënësit dhe shfrytëzimin e burimeve të ndryshme të njohurive. Rekomandimet për përdorimin e fondit të shkurtuar të orëve janë dhënë si orientim, së bashku me qëllimet konkrete dhe temat/përmbajtjet që nuk duhet të kufizojnë rishpërndarjen e tyre sipas nevojave gjatë realizimit.

Kontrollimi i diturive të nxënësve duhet të kryhet në të gjitha fazat e procesit mësimor, gjatë realizimit të përmbajtjes së re, përsëritjes, ushtrimeve dhe hulumtimeve. Gjatë ndjekjes dhe vlerësimit zbatohen veprime të ndryshme (kontrollim me gojë dhe me shkrim, testet e njohurisë, përgatitja e punimeve seminarike si dhe aktivitetet e nxënësit gjatë orës).

Mësuesi do të përdorë mjete ndihmëse dhe mësimore që janë të përcaktuar me programin e rregullt mësimor.

4. **NORMATIVI PËR KUADRIN MËSIMOR**

Programin e shkurtuar mësimor e realizon mësimdhënësi në përputhje me normativin për kuadër mësimor të dhënë në programin e rregullt mësimor.

Programin e shkurtuar mësimor për lëndën obligative **Filozofia për vitin IV (e katërt)** të arsimit të mesëm- gjimnaz, e miratoi

Ministri i Arsimit dhe Shkencës

Milla Carovska